

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-зк Антоанета Анчева

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
в научна област 8. Изкуства, професионално направление 8.2.

Изобразително изкуство

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

КАТЕДРА „РЕЗБА“

Дисертационен труд на тема

ПОРТРЕТЪТ В БЪЛГАРСКАТА СКУЛПТУРА ПРЕЗ ХХ ВЕК

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“,
професионално направление 8.2. Изобразително изкуство

Докторант: ас. Любомир Валериев Григоров

Научен ръководител: доц. д-р Момчил Мирчев

Докторантът Любомир Валериев Григоров представя дисертационен труд на тема „Портретът в българската скулптура през ХХ век“, състоящ се от текстуална част от 170 страници и библиография, включваща голям брой източници, основно на кирилица, предвид естеството на темата. Също така е включен и албум, съдържащ 24 илюстрации. Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита от катедра „Резба“ на НХА. Докторантът е направил изискуемите публикации по темата на дисертационния си труд. Авторефератът

напълно коректно отразява структурата и съдържанието на дисертацията.

Убедено може да се каже, че темата за българската портретна скулптура през XX век е достойна за научно интерпретиране и е напълно дисертабилна. Дисертационният труд е структуриран с увод, три глави и заключение. В увода докторантът с разбиране излага и обосновава предмета, целите и задачите, актуалността на изследването, теоретическата и практическата значимост на труда и установява обхвата на изследването и използваната методология. Авторът организирано структурира етапите на развитие на отделните части с оглед на решаването на поставените проблеми и цялостта на изследването. Това, което прави впечатление е, че в следването на своите задачи той се отнася систематично, последователно и методологично коректно.

Поставената от дисертанта основна цел, формулирана в самото заглавие, е да се проследи развитието на българската портретна скулптура от Освобождението до края на 80-те години на XX век, като се открият „главните специфики, художествени стойности и проблеми на културната епоха“. Успоредно с това, като изследва и анализира съществуващата специализирана литература той се фокусира върху създаването на цялостна и систематизирана историография, давайки свой съвременен поглед върху темата.

Мотивацията на докторанта, както и доброто познаване на литературата по темата е подкрепена и от работата му със съвременните артистични практики. Темата на дисертацията е проблематизирана в няколко основни линии – теоретически и исторически аспекти в развитието на портретната скулптура у нас, които са обособени в трите глави, съответно, обхващащи определени времеви периоди –

формирането на българската скулптура – след Освобождението до 40-те години на ХХв., портретната скулптура в периода от началото на 50-те до края на 70-те години и развитие на портретната скулптура през 80-те години на ХХ в.

В общата рамка на труда съвсем естествено превалира първата глава като основополагаща за развитието и включваща най-дълъг период от време. Приложена е класическата схема на хронологично проследяване на формирането на българската портретна скулптура. Анализът на конкретни автори и произведения безспорно е от полза за изясняване на цялостния ход на развитието на този жанр. В заключението докторантът изследователски защитава своята теза.

В увода, както посочихме, е обоснована актуалността на темата на дисертационния труд, уточнен е предметът, целта и задачите на изследването, установен е обхватът на изследването, теоретическата и практическата значимост на труда както и използваната методология и научен инструментариум. Важна част е изясняването на границите на изследването, обосноваването на избора на фокуса върху избрания период, представен е историографски преглед на съществуващата литература по темата, с която докторантът успешно се е справил, следвайки своите изследователските цели.

По такъв начин структурата на дисертацията се състои от хронологично композирани глави, в които се проследява развитието на българската портретна скулптура от времето на нейния генезис – десетилетията след Освобождението до 80-те години на ХХ век. Докторантът анализира основните насоки и тенденции на нейната еволюция, очертава спецификите и релациите ѝ по отношение както на социалните, политически и културни реалии, така и на тематичните и стиловете ѝ характеристики. Той е успял, съобразно целите и задачите

на труда, успешно да създаде една цялостна и балансирана картина, в която са представени най-значимите автори и творби. И нещо важно, умело е намерил пропорцията в текста между тенденциите и характеристиките на съответния период и персоналното авторско присъствие и изяви. Или, така да се каже, направените от дисертантът „микроанализи“ естествено и убедително се вписват в цялостния конструкт на изследването.

И тук, бих искала да подчертая, че Л. Георгиев, бидейки художник, неминуемо е свързан с избраната от него тема, което придава емоционален нюанс на анализите и проучванията на труда, в което виждам и едно от основните му приноси и достойнства.

Първата глава от дисертационния труд, озаглавена „Формиране на българската скулптура след Освобождението до 40-те години на XX век“ съдържа 82 страници. Текстът е обособен в три подглави и исторически проследява появата и развитието на светската скулптура - монументална и кавалетна, в края на XIX – началото на XX век, във втората подглава докторантът акцентира на „влиянието на европейската художествена практика върху българската скулптура – неокласика, академизъм, импресионизъм. Парижката художествена школа“, а в третата са разгледани портретни творби на конкретни български автори. Сред тях са Жеко Спиридонов, Марин Василев, Андрей Николов, Иван Лазаров, Шиваров, Далчев, Марко Марков, Васка Емануилова, Мара Георгиева. Николай Шмиргела и др. Л. Георгиев демонстрира добро познаване на литературата по темата и умело използва в изложението и анализите оценки на други автори, успоредно със своите наблюдения и формулировки. Същото се отнася и за следващите две глави, които изследват собствено отбелязани в наименованието период. Така например във втората глава – „Портретната скулптура в периода от началото на 50-те до края на 70-те години на XX век“ са анализирани

настъпилите промени в културата и обществото след 50-те години на XX век и тяхното отражение върху „стиловите параметри“ на българското изкуство като са сепарирани десетилетията на 50-те, 60-те и 70-те години.

Третата глава, логично проследява развитието на портретната скулптура през 80-те години на XX век и нейните най-ярки представители. Докторантът обръща внимание, че през този период творят големи имена в българската скулптура като Иван Нешев, Никола Терзиев, Валентин Старчев, Борис Гондов, Божидар Козарев, Ангел Станев, Емил Мирчев, Емил Попов, Иван Русев и др., чието скулптурно творчество характеризират периода със своята ярка индивидуалност и стил. Тук, Л. Георгиев прави извода, че „основите, на които художниците градят своето разбиране за изкуство“ е класиката с „повече или по-малко към реалистичното изграждане на образите“.

В Заключението дисертантът синтезира вече изведените в изложението основни изводи и обобщава резултатите от изследването, представя в синтезирана форма актуалността и научната новост на изследването..

Безспорно авторът е осъществил широка проучвателна дейност. Разбира се, не само издирването на материала, но и неговият анализ и интерпретация, както и включването на нови, слабо проучени материали съставляват значителен научен принос.

Очевидно е, че представеният от Л. Григоров дисертационен труд е резултат от сериозни научни проучвания от страна на автора. Като важна негова заслуга бих посочила комплексния характер на изучаването на съществуващите материали и амбициозната цел на докторанта да създаде една панорама на развитието на българската портретна скулптура през целия XX век. В тази връзка Л. Григоров създава

цялостна историографска система, която дава възможност за проследяване развитието, динамиката, влиянието и тенденциите в българската скулптура. Особено ценни са релациите, които той проследява между творец и епоха, между идеите на времето и пластичните тенденции, така че въпреки сравнително устойчивия си характер портретът мени своята форма и предназначение, следвайки не само определени естетически, но и социални тенденции на времето и епохата. Проследено и анализирано е европейското влияние върху развитието на българската скулптура като в същото време са дефинирани основните нейни тенденции и специфика, както и приемствеността между творците.

Дисертационният труд на Л. Георгиев разглежда значима тема като показва завидна теоретична подготовка с познаване “отвътре”, както и добро боравене с материала, подходящи цитирания на автори, примери и т.н. Актуалността и новите моменти в изследването са подкрепени от направените проучвания и анализи, от демонстрирания авторов поглед и отношение към разглежданата проблематика.

Изразявам своето съгласие с посочените от докторанта приноси. Той познава много добре проблематиката, ориентира се добре в материала, което му дава възможност леко и свободно да борави с теоретичната основа и разнообразните примери. Прави впечатление опитът на автора да постигне всеобхватност при представяне на разглежданата от него проблематика като се стреми да намери свои решения и приноси.

Бих искала да посоча и композиционното единство, с което се отличава дисертационния труд. Авторът гради структурата на дисертацията, отделните ѝ части не са механично събрани, а изграждат композиционно единство, обединено от общата цел.

Считам, че представеният за рецензиране дисертационен труд „Портретът в българската скулптура през XX век“, като формулиран проблем и във всяка от главите си показва приносен характер.

Оценката ми за дисертационния труд, автореферата и научните приноси е положителна и считам, че той отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ. Като имам предвид всичко това, давам своята положителна оценка и убедено препоръчам на уважаемото Научно жури да присъди на Любомир Валериев Григоров образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, научна област 8. Изкуства.

15.03.2020 г.

проф. д-р Антоанета Анчева